

Sygn. akt II AKa 427/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 lutego 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie II Wydział Karny w składzie:

Przewodniczący: SSA – Dorota Tyrała (spr.)

Sędziowie: SA – Rafał Kaniok

SO (del.) – Anna Kalbarczyk

Protokolant: sekr. sąd. – Olaf Artymiuk

przy udziale prokuratora Jacka Pergałowskiego

po rozpoznaniu w dniu 7 lutego 2018 roku sprawy z wniosku:

A. B.

o odszkodowanie i zadośćuczynienie wynikłe z wykonania części kary orzeczonej wyrokiem Sądu Rejonowego dla Warszawy Śródmieścia w Warszawie, sygn. akt II K 1695/03

na skutek apelacji wniesionej przez pełnomocnika wnioskodawcy

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 17 sierpnia 2017 r., sygn. akt VIII Ko 26/17

uchyla wyrok w zaskarżonej części i sprawę przekazuje Sądowi Okręgowemu w Warszawie do ponownego rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wnioskiem z dnia 19 kwietnia 2017 roku A. B. wystąpił do Sądu Okręgowego w Warszawie o zasądzenie od Skarbu Państwa na jego rzecz kwoty 50.000 (pięćdziesiąt tysięcy) złotych tytułem odszkodowania oraz 50.000 (pięćdziesiąt tysięcy) złotych tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę w wyniku niesłusznego pozbawienia wolności w okresie od dnia 21 listopada 2003 roku do dnia 2 grudnia 2003 roku oraz od dnia 19 czerwca 2008 roku do dnia 13 października 2008 roku wynikłe z wykonania części kary orzeczonej wyrokiem Sądu Rejonowego dla Warszawy Śródmieścia w Warszawie w sprawie sygn. akt II K 1695/03, której oskarżony nie powinien był ponieść.

Sąd Okręgowy w Warszawie wyrokiem z dnia 17 sierpnia 2017 roku w sprawie sygn. akt VIII Ko 26/17 oddalił wniosek A. B., a kosztami postępowania obciążył Skarb Państwa.

Apelację od tego wyroku wniósł pełnomocnik wnioskodawcy. Zaskarżając wyrok w części na podstawie art. 427§1 k.p.k. i art. 438 pkt 2 k.p.k. wyrokowi zarzucił obrazę przepisu postępowania mającą wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 552§1, 2 i 4 k.p.k. poprzez jego niezastosowanie i błędne uznanie, że wnioskodawcy nie przysługuje odszkodowanie i zadośćuczynienie za wykonanie kary na skutek zarządzenia wykonania kary, której wykonanie warunkowo zawieszono, gdy w wyniku wznowienia stwierdzono, iż zarządzenie było niewątpliwie niezasadne. W związku z powyższym na podstawie art. 427§1 k.p.k. i art. 437§1 k.p.k. wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i orzeczenie co do istoty sprawy przez zasądzenie od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawcy kwot: 50.000 zł tytułem

odszkodowania oraz 50.000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje.

Apelacja pełnomocnika wnioskodawcy jest zasadna o tyle, że wyrok w zaskarżonej części podlegał wzruszeniu.

W pierwszym rzędzie poddając analizie treść §1 art.552 Kodeksu postępowania karnego w przypadku niesłusznego skazania wskazać należy, że w przypadku dochodzenia roszczenia z tytułu odszkodowania lub (i) zadośćuczynienia niewątpliwie niezbędnym staje się ustalenie, że było ono niesłuszne. By mówić o niesłusznym skazaniu przede wszystkim koniecznym jest stwierdzenie, że zapadł wyrok skazujący, w którym wymierzono karę przewidzianą w katalogu kar z art. 32 k.k., a następnie niezbędnym jest ustalenie, że została ona wykonana w całości lub części – generalnie zatem możliwość ubiegania się o odszkodowanie i zadośćuczynienie nie dotyczy takich wyroków skazujących gdzie wyrokiem skazującym orzeczono karę z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, albo gdy wykonano wyrok w takich częściach, które nie są wykonaniem kary, np. co do środków karnych. Warunkowe zawieszenie oznacza bowiem z zasady jej wykonanie dopiero wówczas gdy wystąpią warunki określone przepisami art. 75§1 k.k. i art.75§2 k.k. i zostanie ona prawomocnie zarządzona.

W niniejszej sprawie prawidłowo Sąd meriti ustalił, że prawomocny wyrok Sądu Rejonowego dla Warszawy Śródmieścia w Warszawie w sprawie sygn. akt II K 1965/03 zapadły w dniu 4 października 2004 r. sprawie A. B. uznający jego winę za czyn z art. 284§2 k.k. skazywał go na karę 2 lat pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 5 lat. Bezsporne jest także i prawidłowe ustalenie tego Sądu, że na skutek postanowienia z dnia 20 grudnia 2007 roku wydanego przez Sąd Rejonowy dla Warszawy – Śródmieścia w Warszawie w sprawie sygn. akt II Ko 1494/07 kara pozbawienia wolności orzeczona wobec A. B. z warunkowym zawieszeniem jej wykonania została następnie zarządzona do wykonania na podstawie art. 75§1 k.k. – przy czym w konsekwencji wznowienia postępowania wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 16 czerwca 2015 roku w sprawie sygn. akt X Ko 626/15 i uchylenia postanowienia Sądu Rejonowego dla Warszawy Śródmieścia w sprawie II Ko 1494/07 postępowanie w przedmiocie zarządzenia wykonania kary wobec A. B. zostało umorzone. Tym samym kara ta nie tylko nie stała się karą bezwzględną, ale także z uwagi na upływ okresów w jakich mogła być zarządzona nigdy wykonaniu podlegać już nie będzie mogła.

Sąd Okręgowy dostrzegając te okoliczności uznał, że wznowienie prawomocnie zakończonego postępowania w zakresie zarządzenia wykonania kary pozbawienia wolności nie doprowadziło do zmaterializowania się przesłanki, od której uzależniona jest możliwość zasądzenia na rzecz wnioskodawcy dochodzonych od Skarbu Państwa roszczeń na podstawie art. 552§1 k.p.k. – tj. wskazał, że nie doszło ani do jego uniewinnienia, ani też orzeczenia wobec niego łagodniejszej kary, tak co do wymiaru, jak i co do rodzaju. Swoje stanowisko Sąd meriti oparł na poglądzie, że nawet niesłuszność zarządzenia wykonania warunkowo zawieszony kary pozbawienia wolności nie powoduje, by wyrok był niesłuszny.

Tymczasem trafnie podniósł skarżący pełnomocnik, że ustalenia co do odpowiedzialności Skarbu Państwa w przypadku zarządzenia wykonania kary pozbawienia wolności poczynione winny zostać nie tylko na gruncie art. 552§1 k.p.k., ale poprzez przyzmat także przesłanek warunkujących odpowiedzialność odszkodowawczą na gruncie art. 552§4 k.p.k.

Brzmienie § 4 art. 552 k.p.k. niewątpliwie na skutek kolejnych zmian ustawodawczych ulegało zmianie. Nowelizacja wprowadzona ustawą z dnia 27 września 2013 roku (DZ.U. 2013.1247) ustalając zakres prawa do odszkodowania i zadośćuczynienia wprost wskazywała na wypadki, w których – w wyniku kasacji lub wznowienia – stwierdzono, że m.in. zarządzenie wykonania kary warunkowo zawieszony było niewątpliwie niezasadne i określała, że w takiej sytuacji doszło do niezasadnego zastosowania i wykonania kary lub środka karnego, których oskarżony nie powinien ponosić. Równocześnie aktualne brzmienie art. 552§4 k.p.k. powróciło do kształtu sprzed tej zmiany i

wskazuje, że w przypadku niewątpliwie niesłusznego zastosowania środków przymusu przysługuje prawo zarówno do odszkodowania, jak i zadośćuczynienia.

Mimo powyższych zmian legislacyjnych zasadą obowiązującą niezmiennie i utrwaloną uchwałą Sądu Najwyższego z dnia 15 września 1999 roku, I KZP 27/99, jest ponoszenie odpowiedzialności odszkodowawczej przez Skarb Państwa na zasadzie ryzyka. „Niewątpliwie niesłusznym, w rozumieniu art. 552 § 4 k.p.k., jest takie tymczasowe aresztowanie, które było stosowane z obrazą przepisów rozdziału 28 k.p.k. oraz tymczasowe aresztowanie oskarżonego (podejrzanego), powodujące dolegliwość, której nie powinien doznać, w świetle całokształtu okoliczności ustalonych w sprawie, a także, w szczególności, prawomocnego jej rozstrzygnięcia”.

W sprawie niniejszej jest bezsporne, że na skutek zarządzenia wykonania kary pozbawienia wolności A. B. został osadzony do odbycia kary w dniu 19 czerwca 2008 roku i karę niniejszą odbywał do dnia 13 października 2008 roku. Analiza akt sprawy wskazuje również bezsprzecznie, że okres ten nie został wnioskodawcy zaliczony w trybie art.417 k.p.k. na poczet żadnej innej kary.

Mając powyższe na uwadze jako niezbędne jawi się konieczność dokonania oceny, czy w sytuacji, gdy na skutek wznowienia postępowania wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 16 czerwca 2015 roku w sprawie sygn. akt X Ko 626/15 i uchylenia postanowienia Sądu Rejonowego dla Warszawy Śródmieścia w sprawie II Ko 1494/07, a następnie umorzenia postępowania w przedmiocie zarządzenia wykonania kary wobec A. B. – czyli z perspektywy ostatecznego rozstrzygnięcia – było niewątpliwie niezasadne.

Takich rozważań i ustaleń Sąd I instancji nie poczynił koncentrując się wyłącznie na wykazaniu przyczyn z jakich tymczasowe aresztowanie nie może zostać uznane za niewątpliwie niesłuszne w okresie od 21 listopada 2003 r. do 2 grudnia 2003 roku. Sąd I instancji nie rozważył natomiast w żadnym zakresie, czy osadzenie wnioskodawcy A. B. po zarządzeniu wykonania wobec niego kary pozbawienia wolności tj. w okresie od 19 czerwca 2008 roku do 13 października 2008 roku z perspektywy ostatecznego rozstrzygnięcia okazało się niesłuszne.

Skoro zaś odpowiedzialność Skarbu Państwa oparta jest we wszystkich wskazanych w art. 552 k.p.k. sytuacjach na zasadzie ryzyka, to także przy badaniu niewątpliwiej niesłuszności osadzenia do odbycia kary pozbawienia wolności niezbędna staje się ocena ex nunc , czyli przez pryzmat całokształtu okoliczności z momentu rozstrzygnięcia w przedmiocie wniosku o odszkodowanie i zadośćuczynienie z racji owego środka przymusu.

W tej sytuacji niezbędnym stało się uchylenie wyroku w zaskarżonej części i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. Sąd Okręgowy mając na względzie poczynione powyżej uwagi oceni przede wszystkim czy w sytuacji wnioskodawcy zarządzenie wykonania kary pozbawienia wolności warunkowo zawieszony wobec A. B. i następnie jej wykonywanie w okresie od 19 czerwca 2008 roku do 13 października 2008 roku było niewątpliwie niesłuszne, a następnie czy wnioskodawca w związku z tym poniósł szkodę lub krzywdę, a jeśli tak to ustali ich wysokość kierując się zasadami określonymi w Rozdziale 58 Kodeksu postępowania karnego, stosując z uwagi na cywilistycznych charakter tego roszczenia odpowiednie przepisy Kodeksu cywilnego, a w szczególności art. 361-363 kc, art. 444-447 k.c. Poczynienie powyższych ustaleń i ocen wymaga przeprowadzenia przewodu w całości, w szczególności wobec konieczności ewentualnego uzupełnienia materiału dowodowego w zakresie, w którym niezbędnym stanie się ustalenie wysokości dochodzonych roszczeń odszkodowawczych

W tym stanie rzeczy, mając na względzie treść art. 437§1 k.p.k., Sąd Apelacyjny orzekł jak na wstępie.